

GUSŁO (29) *sb n*

gusło (1), **gusła** (28) *pl t*; gusło *BierEz* [*w znac. b.*].

sg A gusło (1). ◇ *pl N gusła* (3). ◇ *G gusł(o)w* (2). ◇ *D gusł(o)m* (1). ◇ *A gusła* (12). ◇ *I gusłami* (6), *gusły* (1) *StryjKron*. ◇ *L gusłach KlonWor* (2), *gusl(e)ch* (1) *SeklKat*.

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVII w.

Obrzędy związane z wiarą w magiczną moc słów, gestów lub rzeczy; wróżby, czary; incantatio Calep; ficta a. scrupea religio, metus, superstitio, superstitiosa sollicitudo Cn (29) : *Thelz czynila thakove gufla dzyewkam rzadnym za dathkiem yako Luciey íchramovathey, aby yą thenze philip myłował LibMal 1544/86; zawiężyłz żábę w chuście/ á zawięś mu ią ná lzyi/ gdy żábá zdechnie/ iuż kón zdrow będzie. Ale ia to zá guflá mam SienLek 182; Była ielzche wielka Salá álbo Bożnicá ná Antokoli wśzyftkim Bogom/ ktorych Litwá zmamiona guflý czártowfkimi chwaliá StryjKron 400, 160.*

W połączeniach szeregowych (6): *SeklKat F2v; BielKron 462v; Ale kthorzy pocźciwie/ pobożnie ftoią wedle woley Pánfkiey/ [...] nie kufzac ni w czym Páná fwego/ á nie wdawáiąc fie w żadne czáry/ guflá/ álchimije/ czárnokięftwá/ y w ine rzeczy nieflufzne: ci dopirko chodzą w opiece iego RejPos 72; á oni fie ná zad do bálwochwálftwá vdáli: z pogánftwem onym/ czáry/ guflá/ wiefzdźby/ y ine dyabellkie íprawy czyniác. SkarŻyw 517; Aliści bez wízelkiego karánia zoftály/ y owfzem fie ípołpolitowály/ czáry/ guflá/ krzywoprzyśięftwá/ cudzołoftwá/ świętokradźtwá/ niehamowne mężoboyftwá/ y iníze płoty PowodPr 24; KlonWor 8.*

W charakterystycznych połączeniach: gusła czartowskie, dziwne, pogańskie.

Szeregi: »czary, (a, i) gusła« [szyk 3 : 1] (4): Ielcze ty rzeczy do íądu duchownego przifluffayą, Czary gofla, czyníse Kofczielne [...] vyderkoffi poświátne ComCrac 20; RejPos 71v; Calep 580a; Kiedy one Maenades zefzły fie w gromádę/ O czárách y o guflách czyniły więc rádę KlonWor 7. [Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.]

»gusła abo (i) wrozenie (a. wroźki)« [szyk 1 : 1] (2): A thak wiele ludzi proftych ktorzy tym ziele wroźki rozmagite y gufla czyniá. FalZioł I 153b; CzechRozm 238v.

a. *Obelżywie o obrzędach katolickich (z pozycji innowierców) (12) : á iákoż to będzie śmiał mowić/ żeby Kátholiká ich/ z tą ich wiarą y z tymi guflámi od Apoftołów byłá? CzechEp 363, 50, [384].*

W połączeniach szeregowych (7): *Co wízytko/ á íkad inąd człowiek doftátieczniey [...] poznáwác ma/ ielíż nie z fámeo (procz plotek/ wymyflów/ y guflów/ Kátolikow Rzymfkich) flowá Bożego CzechEp 120; co wízytko X. K. w niwecz obrocił z fwą Kátholiką/ wymyflámi fwymi íprofnymi/ czárámi/ guflámi/ bálwochwálftwy. CzechEp 362, 106, 111, 132, 232, 350.*

Wyrażenie: »gusła antychrystowskie« [szyk 1 : 1] (2): ktorzy zá nim [Chrystusem] [...] chodźimy: onego iáfnie y befpiecznie wyznawamy. Vkázuiąc ludziom záwiedzionym y guflámi Antychriřtowlfkimi omamionym/ przeciwniki iego CzechEp [415], 106.

Szereg: »czary i gusła« (1): iuż záfię drwá/ kámienie/ y ine martwe rzeczy wyftháwił/ ognie/ wody/ y ine chwałthy poświęcił/ y wízytki ony czáry y guflá poftáremu odnowił. RejAp 166v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.]

b. *Treść wróżby, przepowiednia (1) : Orzeł íż ptakom pánuie/ Toć wam gusło známionuie: Íż niektry Krolem będac/ Chce wam wálżę wážność odiać. BierEz F.*

Synonimy: burta, czar, czarnoksiężstwo, praktyka, praktykarstwo, wieszczba, wroźba, wrożenie, wroźka.

Cf [**GUŚLARSTWO**], **GUŚLENIE**, **GUŚLNOŚĆ**

KW